

UCHWAŁA NR XXX/236/14
RADY GMINY LIPCE REYMONTOWSKIE
z dnia 26 marca 2014 roku

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipce Reymontowskie na lata 2014 - 2020.

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2013r., poz. 594, poz. 645 i poz. 1318) oraz art.17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 182 i poz. 509) Rada Gminy Lipce Reymontowskie uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipce Reymontowskie na lata 2014-2020, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Lipce Reymontowskie.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia, z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2014 roku .

Przewodnicząca Rady Gminy

mgr Danuta Łaska

Załącznik do Uchwały Nr XXX/236/14
Rady Gminy Lipce Reymontowskie
z dnia 26 marca 2014 roku

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY LIPCE REYMONTOWSKIE
NA LATA 2014-2020**

Lipce Reymontowskie, 2014.03.05

Spis treści

WSTĘP.....	4
I. MISJA STRATEGII.....	6
II. ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ.....	6
1. Charakterystyka Gminy Lipce Reymontowskie.....	6
2. Zadania samorządu gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.....	10
III. DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE LIPCE REYMONTOWSKIE.....	13
A. WPROWADZENIE.....	13
B. DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	14
1. Ubóstwo.....	14
1.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć.....	14
1.2. Podstawowe założenia.....	15
1.3. Rozmiary problemu ubóstwa i analiza danych.....	16
1.4. Konkluzje.....	16
2. Bezrobocie.....	17
2.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć.....	17
2.2. Podstawowe założenia.....	17
2.3. Rozmiary bezrobocia w Gminie Lipce Reymontowskie.....	18
2.4. Konkluzje.....	19
3. Długotrwała lub ciężka choroba.....	20
3.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć.....	20
3.2. Podstawowe założenia.....	20
3.3. Rozmiary problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby i analiza danych.....	21
3.4. Konkluzje.....	21
4. Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.....	22
4.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć.....	22
4.2. Podstawowe założenia.....	23
4.3. Rozmiary problemu bezradności rodzin oraz analiza danych.....	24
4.4. Konkluzje.....	25
5. Niepełnosprawność.....	26
5.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć.....	26
5.2. Podstawowe założenia.....	26
5.3. Rozmiary problemu niepełnosprawności i analiza danych.....	27
5.4. Konkluzje.....	28
6. Potrzeba ochrony macierzyństwa.....	29
6.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć.....	29
6.2. Podstawowe założenia.....	29
6.3. Rozmiary problemu w Gminie Lipce Reymontowskie i analiza danych.....	29
6.4. Konkluzje.....	30

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipce Reymontowskie

7. Uzależnienia: alkoholizm, narkomania oraz przemoc w rodzinie.....	30
7.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:.....	30
7.2. Podstawowe założenia.....	31
7.3. Rozmiary problemu uzależnień i analiza danych:.....	33
7.4. Konkluzje:.....	34
8. Zdarzenia losowe.....	35
8.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:.....	35
8.2. Podstawowe założenia.....	35
8.3. Rozmiary problemu i analiza danych.....	36
9. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego.....	36
9.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:.....	36
9.2. Podstawowe założenia.....	37
9.3. Rozmiary problemu i analiza danych:.....	37
9.4. Konkluzje:.....	37
C. WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY I ANALIZY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	38
D. ZASOBY GMINY LIPCE REYMONTOWSKIE, MOGĄCE BYĆ WYKORZYSTYWANE DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	40
E. DEFICYTY W GMINIE LIPCE REYMONTOWSKIE UTRUDNIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	41
IV. CELE GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	42
V. DZIAŁANIA PODEJMOWANE DLA REALIZACJI CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH STRATEGII.....	42
1. Zmniejszenie niekorzystnych skutków bezrobocia dla osób i rodzin dotkniętych tą dysfunkcją.....	42
2. Budowanie systemu oparcia społecznego dla osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych	43
3. Wzmocnienie rodziny stanowiącej najważniejszą grupę oparcia społecznego dla osoby (osób) w trudnej sytuacji życiowej.....	43
4. Podjęcie działań mających na celu pomoc ofiarom przemocy.....	43
5. Objęcie szczególną opieką i pomocą dzieci, które żyją w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej z powodu ubóstwa, bezrobocia, bezradności oraz w rodzinach niewydolnych wychowawczo.....	44
VI. MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII.....	44
VII. BIBLIOGRAFIA.....	45

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowić ma podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzują w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin. Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

□□ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. O działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),

□□ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. O zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),

□□ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001),

□□ustawa z dnia 26 października 1982r. O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002r. Nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),

□□ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. O rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.),

□□ustawa z dnia 24 kwietnia 1997r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2003r. Nr 24, poz. 198),

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty, edukacji publicznej oraz budownictwa socjalnego.

Przy opracowaniu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lipce Reymontowskie konieczne jest uwzględnienie następujących zasad konstytucyjnych:

SOLIDARNOŚCI - tworzenie w gminie wspólnoty zdolnej do generowania procesów samopomocowych.

POMOCNICZOŚCI - tworzenie w organizacjach wyższego szczebla służebnych systemów oparcia dla osób i rodzin.

DOBRA WSPÓLNEGO - tworzenie w gminie wszelkich warunków pozwalających jej mieszkańcom na pełny rozwój.

Powyższe zasady są również obowiązujące przy tworzeniu wszelkich programów i projektów budowanych dla realizacji celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Dla człowieka najważniejszymi grupami oparcia społecznego są w kolejności:

1. Rodzina (rodzice, rodzeństwo, dzieci, krewni);
2. Przyjaciele;
3. Sąsiedzi;
4. Koledzy z pracy / szkoły;
5. Organizacje nieformalne (również grupy wsparcia);
6. Organizacje formalne (stowarzyszenia i partie polityczne);
7. Profesjonaliści (nauczyciele, lekarze, służby socjalne, kościół);
8. Punkty usługowe (OPS, PCK, PCPR).

Uwzględniając powyższe pamiętać należy, aby we wszystkich programach i projektach wynikających ze Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, planować działania, których uczestnikami będą najważniejsze dla człowieka grupy oparcia społecznego.

I. MISJA STRATEGII

"WSPIERANIE SPOŁECZNOŚCI GMINY LIPCE REYMONTOWSKIE W JEJ DZIAŁANIACH PÓDEJMOWANYCH NA RZECZ OSÓB ZAGROŻONYCH MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM".

II. ZAŁOŻENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W OBSZARZE POMOCY SPOŁECZNEJ

1. Charakterystyka Gminy Lipce Reymontowskie

Gmina Lipce Reymontowskie położona jest w województwie łódzkim, w powiecie skierniewickim, na trasie kolei Warszawa – Łódź.

Sąsiadami administracyjnymi są gminy: Maków, Godzianów, Słupia, Rogów, Dmosin, Łyszkowice. Usytuowanie gminy Lipce Reymontowskie w powiecie skierniewickim przedstawia poniższa mapka.

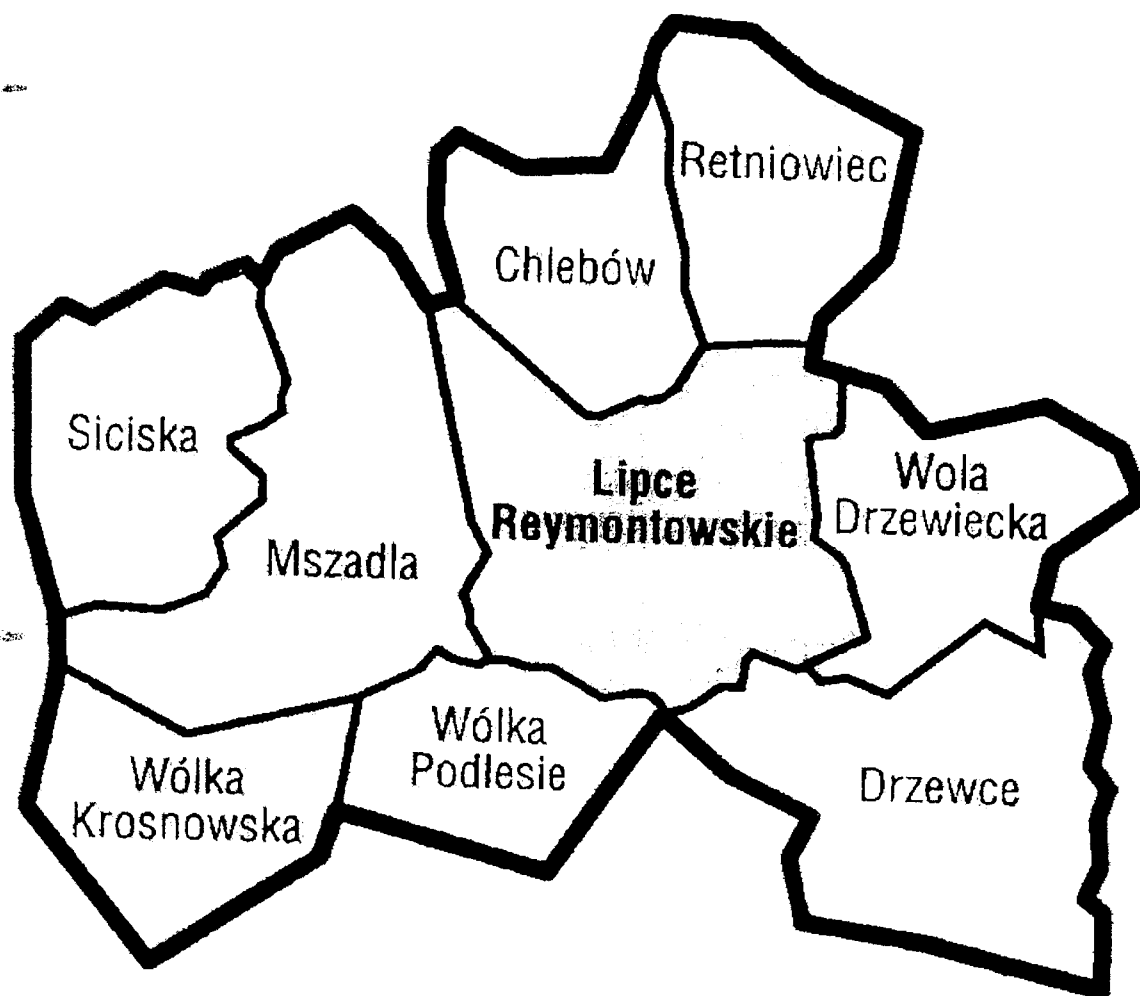
Powiat skierniewicki

Źródło: www.gminypolskie.pl

Gmina Lipce Reymontowskie jest gminą wiejską. Podzielona jest na 9 sołectw. Ośrodkiem administracji samorządowej są Lipce Reymontowskie, spełniające funkcję centrum życia społeczno - gospodarczego.

Gmina Lipce Reymontowskie – sołectwa

Źródło: Opracowanie własne

Gminę zamieszkuje 3.313 osób, co stanowi prawie 9% mieszkańców powiatu skierniewickiego. Wskaźnik gęstości zaludnienia na 1 km² wynosi 88 osób i jest dużo wyższy niż dla całego powiatu (51 osób/km²).

W obliczu ujemnego przyrostu naturalnego w skali kraju, minimalnie dodatni przyrost naturalny, podobnie jak spadek liczby zgonów i wzrost liczby ludności napływającej mają pozytywne znaczenie dla rozwoju gminy, ale nie koniecznie dla liczby mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Rozmieszczenie mieszkańców na terenie gminy jest wyraźnie zróżnicowane. Ponad 40% ludności gminy zamieszkuje w sołectwie Lipce Reymontowskie. W sołectwach Drzewce, Mszadla i Wola Drzewiecka mieszka blisko 42% ludności gminy. Pozostałe sołectwa skupiają ponad 18% ludności gminy.

Odmienne nieco kształtuje się wskaźnik gęstości zaludnienia. Największą wartością charakteryzuje się sołectwo Lipce Reymontowskie – 115,7 os./km². Wskaźnik zaludnienia powyżej 70 os./km² cechuje sołectwa Siciska i Chlebów. Do średnio zaludnionych terenów w granicach 65-70 os./km² należą sołectwa: Drzewce, Retniowiec, Wola Drzewiecka i Wólka Krosnowska. W Mszadli wskaźnik gęstości zaludnienia wynosi 63 os./km², zaś najniższą wartość osiąga sołectwo Wólka Podlesie (39 os./km²).

Powierzchnia gminy zajmuje obszar o powierzchni 42,9 km². Gmina Lipce Reymontowskie ma charakter rolniczy. Występują tu różne kierunki produkcji rolnej, wśród których najbardziej rozwinięty się: uprawa zbóż, kukurydzy i roślin pastewnych oraz hodowla bydła, drobiu i trzody chlewnej. Na terenie gminy działa ponad 200 małych zakładów zatrudniających powyżej 5 osób oraz jeden zatrudniający 105 osób.

W strukturze poziomu wykształcenia mieszkańców gminy dominują osoby z wykształceniem podstawowym (39%) oraz zasadniczym zawodowym (35%). Wykształcenie średnie posiada 21% mieszkańców gminy, zaś wyższe niecałe 5%. Tendencja ta – charakterystyczna dla zaniedbanych edukacyjnie obszarów wiejskich winna zmieniać się w wyniku ewolucji systemu edukacyjnego, budowie społeczeństwa informacyjnego, konieczności zdobywania wiedzy niezbędnej dla podwyższenia umiejętności dawania sobie w życiu rady, a co za tym idzie ograniczenie korzystania ze świadczeń pomocy społecznej.

Przemiany zachodzące w systemie gospodarczym kraju spowodowały powstanie zjawiska bezrobocia. Zjawisko to dotknęło również gminę Lipce Reymontowskie. Wg stanu na koniec 2013 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Skierniewicach zarejestrowanych było 106 bezrobotnych z terenu gminy. Stanowili oni 7,1% osób w wieku produkcyjnym.

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych było 56 kobiet i 50 mężczyzn. Prawo do zasiłku posiadało 11 osób, 34 osoby to bezrobotni długotrwale pozostające w rejestrze urzędu pacy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy wiemy również, iż bezrobotnych w wieku 18 – 44 lata z terenu naszej gminy zarejestrowanych było 84 osoby, z czego w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły zarejestrowało się 14 osób.

Oficjalne dane pokazują niewielki, ale stały wzrost liczby osób pozostających bez pracy. Przyczyną wzrostu bezrobocia stała się recesja ekonomiczna, sytuacja na rynku rolnym, wprowadzanie nowych technologii ograniczających potrzebę użycia czynnika ludzkiego, niedostosowanie kwalifikacji osób poszukujących pracy, zmiany w organizacji pracy w mieście i na wsi. Kwestią nie mierzalną pozostaje bezrobocie ukryte występujące na terenach wiejskich, które na pewno powiększa faktyczną liczbę osób pozostających bez stałego źródła utrzymania. Niepokojącym zjawiskiem jest dominujący udział osób długotrwale bezrobotnych wśród pozbawionych pracy.

W celu zmniejszenia bezrobocia gmina współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Skierniewicach. Środki posiadane przez Urząd Gminy i pozyskane z PUP pozwalają na doraźną pracę jedynie dla kilku osób rocznie w ramach stażu lub robót publicznych.

Na terenie Gminy Lipce Reymontowskie funkcjonują 3 szkoły podstawowe, 1 gimnazjum i 3 przedszkola. Szkoły podstawowe zlokalizowane w miejscowościach: Lipce Reymontowskie, Drzewce i Mszadla. Gimnazjum mieści się w Lipcach Reymontowskich.

Przedszkola znajdują się w Lipcach Reymontowskich, Drzewcach i Mszadli.

Do Publicznego Gimnazjum w Lipcach Reymontowskich uczęszcza 118 uczniów. Budynek szkolny z zapleczem boisk sportowych i kortu położony jest w centrum Lipiec Reymontowskich. Posiada pracownię komputerową z dostępem do Internetu, świetlicę, czytelnię, bibliotekę, sklepik uczniowski i radio szkolne „LRM”.

W szkole działają: Samorząd Uczniowski, PCK, LOP, z kół zainteresowań - sportowe oraz strona internetowa gimnazjum. Gimnazjum korzysta z niepełnowymiarowej sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Lipcach Reymontowskich a także sali w Drzewcach.

Do Szkoły Podstawowej w Lipcach Reymontowskich uczęszcza 150 uczniów. Szkoła posiada pracownię komputerową, świetlicę szkolną. Zaplecze sportowe stanowi sala gimnastyczna (niepełnowymiarowa) oraz wspólne z Publicznym Gimnazjum boiska do gier wraz z kortem tenisowym.

Szkoła znana jest z propagowania edukacji folklorystycznej, polonistycznej, historycznej, języka angielskiego, matematycznej, informatycznej, plastycznej, bibliotekarskiej, sportowej, teatralnej i filmowej.

W szkole działają również koła: origamii, BRD, misyjne, chór szkolny.

Szkoła Podstawowa i Publiczne Gimnazjum w Lipcach są też założycielami - członkami Ogólnopolskiego Klubu Szkół Reymontowskich.

Do Szkoły Podstawowej w Drzewcach uczęszcza 28 uczniów. Szkołą zarządza Stowarzyszenie. Posiada salę gimnastyczną, siłownię i boisko trawiaste. Obiekt wyposażony jest w zaplecze kuchenne, może być wykorzystywany wielofunkcyjnie (impresy gastronomiczne, turystyka zorganizowana).

Do dyspozycji uczniów jest pracownia komputerowa z dostępem do Internetu, biblioteka szkolna, sklepik uczniowski. Uczniowie mogą rozwijać swoje zdolności w różnego rodzaju kołach zainteresowań: informatycznym, polonistycznym, plastycznym, sportowym.

Do Szkoły Podstawowej w Mszadli uczęszcza 27 uczniów. Szkołą zarządza Stowarzyszenie Wsi Mszadla i okolic. Posiada zastępczą salę gimnastyczną i pełnowymiarowe boisko trawiaste. Szkoła znana jest z propagowania edukacji folklorystycznej, historycznej, ekologicznej. Działają tu koła: informatyczne, turystyczno-krajoznawcze, klubu młodych naukowców i koło sportowe.

Największy jednak problem stanowi brak wystarczającej infrastruktury sportowej.

W chwili obecnej brak sal gimnastycznych powoduje ograniczenie możliwości właściwego rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży.

Wszystkie szkoły i przedszkola objęte są programem dożywiania częściowo dofinansowywanym z budżetu wojewody a w 44,92% finansowany z budżetu Gminy. Na koniec 2013 roku gorący posiłek otrzymywało 68 dzieci w Szkołach Podstawowych, Gimnazjum i Przedszkolach.

2. Zadania samorządu gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.”

„Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka”

„Pomoc społeczną organizują organy administracji samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.”

Najpełniejsze rozpoznanie problemów społeczności lokalnej następuje w gminie. Gmina nie może *„odmówić pomocy osobie potrzebującej, mimo istniejącego obowiązku osób fizycznych lub osób prawnych do zaspokajania jej niezbędnych potrzeb życiowych.”*

Do zadań własnych z zakresu pomocy społecznej o charakterze obowiązkowym, realizowanych przez gminy, należą:

- „1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;*
- 2) sporządzanie corocznie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;*
- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;*
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;*
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,;*
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;*
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ;*
- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;*
- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;*
- 10) praca socjalna;*
- 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;*
- 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;*
- 13) dożywianie dzieci;*
- 14) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;*
- 15) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;*
- 16) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;*

- 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- 19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ;

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- 4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów ośłonowych;
- 5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.”

Do zadań zleconych gminie należą:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 2) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w NFZ;
- 3) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- 5) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 6) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom.”

III. DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE LIPCE REYMONTOWSKIE

A. WPROWADZENIE

W 2013 roku ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich skorzystało 107 rodzin, z których 80 objętych było pomocą materialną a 27 rodzin świadczeniami niepieniężnymi.

Ogółem w rodzinach objętych pomocą było 377 osób.

Rodziny, które skorzystały ze wsparcia pomocy społecznej, znalazły się w trudnej sytuacji życiowej z różnych przyczyn. Wśród tych przyczyn wymienić należy przede wszystkim: bezrobocie, alkoholizm, niepełnosprawność, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

Z analizy sytuacji rodzin, które są klientami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich wynika, że wiele spośród nich znalazło się w trudnej sytuacji życiowej z kilku powodów. Możemy powiedzieć o nich, że są to rodziny wiele problemowe.

Tabela Nr 1. Najczęstsze powody przyznawania pomocy społecznej w 2013 roku.

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
ubóstwo	18	50
bezdomy	1	1
bezrobocie	31	105
niepełnosprawność	23	53
długotrwała lub ciężka choroba	15	39
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	13	47
przemoc w rodzinie	5	12
alkoholizm	31	94
zdarzenie losowe	1	4

Źródło: Opracowanie własne wg danych GOPS

W roku 2013 na pomoc finansową i rzeczową osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich przeznaczył kwotę 145.918 zł.

Tabela Nr 2. Struktura udzielonych świadczeń w 2013 roku

Formy pomocy	Liczba osób	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe	10	112	52.046,-	10	10
Zasiłki okresowe	11	44	12.699,-	11	23
Posiłek	140	9.082	45.585,-	46	205
Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	1	1	1.000,-	1	1
Zasiłki celowe i w naturze	53	x	34.588,-	53	198
Praca socjalna	x	x	x	13	56
Razem:	x	9.238	145.918,-	x	x

Źródło: Opracowanie własne wg danych GOPS

B. DIAGNOZA I ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Diagnozę problemów społecznych opracowano analizując przyczyny i skutki problemów społecznych jakie dotyczą wybranych grup osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem zamieszkujących teren Gminy Lipce Reymontowskie.

Sprecyzowanie niekorzystnych zjawisk społecznych występujących na terenie Gminy Lipce Reymontowskie pozwoli na zaplanowanie działań zaradczych i pomocowych przedstawionych w kolejnych rozdziałach.

W rozdziale tym zaprezentowano szczegółową analizę występujących problemów społecznych na terenie Gminy Lipce Reymontowskie oraz wynikających z nich zagrożeń.

1. Ubóstwo

1.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:

Ubóstwo definiowane jest w różnorodny sposób.

Ubóstwo to „*brak dostatecznych środków materialnych do życia, bieda, niedostatek, ale również nędza czyli stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki rodzinnej lub grupy społecznej.*”

Ubóstwo to również „*zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki lub rodziny.*”

1.2 Podstawowe założenia:

Pomoc społeczna w Polsce jest tym działaniem zabezpieczenia społecznego, które stanowi dopełnienie sieci bezpieczeństwa socjalnego w sytuacjach wystąpienia ubóstwa, któremu jednocześnie towarzyszy występowanie innych trudnych problemów socjalnych, których nie udało się rozwiązać w ramach zabezpieczenia społecznego.

Problemy te zostały zdefiniowane w ustawie o pomocy społecznej.

Tak więc, osoba uboga może otrzymać wsparcie materialne z ośrodka pomocy społecznej wtedy, *”gdy jej trudna sytuacja dochodowa związana jest z co najmniej jednym trudnym problemem socjalnym takim jak: bezrobocie, niepełnosprawność, bezdomność, sieroctwo, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, trudności w integracji osób które otrzymały status uchodźcy, alkoholizm, narkomania, sytuacja kryzysowa, zdarzenia losowe.”*

Czynnikami warunkującymi ubóstwo są przede wszystkim:

- ☐ ☐ *biologiczny typ gospodarstwa domowego – wśród rodzin ubogich dominują rodziny wielodzietne, rozbite i niepełne,*
- ☐ ☐ *patologie życia rodzinnego, takie jak: narkomania czy długotrwała choroba lub bezrobocie,*
- ☐ ☐ *status społeczno-ekonomiczny: np.. niechęć do pracy, niskie wykształcenie, brak kwalifikacji,*
- ☐ ☐ *środowisko zamieszkania – więcej biednych rodzin jest na wsiach i w małych miasteczkach niż w mieście.*

Minimum socjalne jest wartością ustalonego koszyka dóbr i usług – uznanych za niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka.

Do potrzeb tych zaliczono:

- ☐ ☐ *żywność,*
- ☐ ☐ *mieszkanie (w tym wyposażenie i eksploatacja),*
- ☐ ☐ *oświata i wychowanie,*
- ☐ ☐ *kulturę,*
- ☐ ☐ *odzież i obuwie,*
- ☐ ☐ *leki,*

- ☐ ☐ *higiena,*
- ☐ ☐ *sport i wypoczynek,*
- ☐ ☐ *transport,*
- ☐ ☐ *pozostałe wydatki, czyli rezerwę wydatkową od 4-8% wszystkich wydatków, uzależnioną od liczebności gospodarstwa domowego.*

1.3. Rozmiary problemu ubóstwa i analiza danych:

W Polsce ubóstwo jest jednym z największych problemów społecznych. Prowadzone przez GUS analizy wskazują, że w Polsce występują znaczne różnice w poziomie życia ludności, zarówno w ujęciu regionalnym, jak i w podziale na miasto i wieś. Ponad 60% gospodarstw domowych na wsi i ponad 50% w małych miasteczkach (do 20tys.mieszkańców) żyje poniżej minimum socjalnego.

Z badań wynika, że w Polsce najbardziej zagrożone ubóstwem są osoby, których jedynym dochodem są zasiłki z pomocy społecznej.

Z rozeznania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich wynika, że w gminie kwestia ubóstwa jest także problemem społecznym. Wśród klientów pomocy społecznej problem ubóstwa dotyczył 18 rodzin, tj. ponad 16 % ogółu rodzin, które korzystały z pomocy społecznej w gminie Lipce Reymontowskie. W rodzinach tych żyje 50 osób, czyli ponad 13% ogółu osób w rodzinach klientów pomocy społecznej.

1.4. Konkluzje:

Należałoby dokonać pełnej diagnozy tego problemu w gminie, pozyskując dane między innymi ze szkół, przedszkoli, organizacji pozarządowych czy Kościoła.

W rozwiązywaniu problemu ubóstwa szczególnie ważna jest wczesna interwencja. W związku z tym konieczne wydaje się prowadzenie okresowych (np. raz w roku) badań poziomu życia osób i rodzin w Gminie Lipce Reymontowskie. Wczesna reakcja na zjawisko biedy uchroni osoby i rodziny przed ubóstwem absolutnym.

Dokonując diagnozy problemu ubóstwa należy określić zewnętrzne i wewnętrzne (w rodzinach i poza nimi) źródła tej dysfunkcji. Ich określenie pozwoli na opracowanie programu skutecznej pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej z powodu ubóstwa.

2. Bezrobocie

2.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:

Proponuje się, aby dla potrzeb Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Lipce Reymontowskie w obszarze pomocy społecznej na lata 2014 – 2020 przyjąć definicję bezrobocia jako „*zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej, oznaczające brak pracy zawodowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia.*”

Natomiast za osobę bezrobotną uważa się „*osobę niezatrudnioną i niewykonującą innej pracy zarobkowej, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie uczącą się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.*”

To określenie zawiera odniesienie do społecznych aspektów bezrobocia i wskazuje, że jest również kwestią społeczną.

2.2. Podstawowe założenia:

Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin.

Skutki ekonomiczne i społeczne bezrobocia to:

- ☐ ☐ pogorszenie sytuacji materialnej aż do ubóstwa włącznie,
- ☐ ☐ pogorszenie stanu zdrowia,
- ☐ ☐ zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- ☐ ☐ zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego (przestępczość, agresja, nałogi).

Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. Najbardziej dramatyczną sytuację mają rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa.

Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny.

Pogorszenie funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą, zanikiem autorytetu rodzicielskiego, co może prowadzić do rozpadu rodziny.

Pojawia się także groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Działania, podejmowane przez różne instytucje i organizacje dla rozwiązywania problemu bezrobocia muszą być zintegrowane. Lokalne programy socjalne prowadzone w tym zakresie często nie wystarczają. Potrzebne jest wdrażanie programów co najmniej na poziomie regionalnym a często nawet ogólnokrajowym.

2.3. Rozmiary bezrobocia w Gminie Lipce Reymontowskie:

Bezrobocie jest w Gminie Lipce Reymontowskie zjawiskiem, które dotyka wszystkie kręgi społeczne. Wśród rodzin objętych pomocą społeczną – rodziny, w których występuje bezrobocie stanowią jedną z najliczniejszych grup.

Z opracowań udostępnionych przez Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach wynika, że na dzień 31.12.2013 roku stopa bezrobocia w Gminie Lipce Reymontowskie wynosiła 3,2%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Skierniewicach wynosiła na dzień 31.12.2013 roku 106 osób. Stanowili oni 7,1% osób w wieku produkcyjnym.

Wśród zarejestrowanych bezrobotnych było 56 kobiet i 50 mężczyzn. Prawo do zasiłku posiadało 11 osób, 34 osoby to bezrobotni długotrwale pozostające w rejestrze urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat. Z danych Powiatowego Urzędu Pracy wiemy również, iż bezrobotnych w wieku 18 – 44 lata z terenu naszej gminy zarejestrowanych było 84 osoby, z czego w okresie 12 miesięcy od dnia ukończenia szkoły zarejestrowało się 14 osób.

Tabela Nr 3. Struktura bezrobotnych wg wykształcenia

Wykształcenie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Wyższe	9	1	8
Policealne i średnie zawodowe	12	5	7
Średnie ogólnokształcące	28	17	11
Zasadnicze zawodowe	47	22	25
Gimnazjalne i poniżej	10	5	5

Źródło: opracowanie własne wg danych GOPS

Jak wynika z tabeli bezrobotni to najczęściej osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym – 44,34% (47 osób) lub średnim ogólnokształcącym – 26,42% (28 osób). Najmniej bezrobotnych posiada wykształcenie wyższe, bo zaledwie 8,49% (9 osób).

Podział ten odpowiada strukturze wykształcenia zarówno mężczyzn, jak i kobiet.

Powiatowy Urząd Pracy w Skierniewicach podejmuje różne kroki dla zmniejszenia skutków bezrobocia:

- ☐ ☐ szkolenia
- ☐ ☐ aktywizacja zawodowa w ramach klubu pracy
- ☐ ☐ poradnictwo zawodowe

2.4. Konkluzje:

Bezrobocie jest dysfunkcją, która rodzi wiele negatywnych skutków dla osoby bezrobotnej, rodziny bezrobotnego i społeczności lokalnej.

Rozwiązanie problemu bezrobocia wymaga zintegrowanych działań różnych instytucji i organizacji zainteresowanych kwestią bezrobocia.

Konieczna jest stała współpraca Gminy Lipce Reymontowskie z Powiatowym Urzędem Pracy w Skierniewicach w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach.

Konieczne jest:

- ☐ ☐ aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych przez umożliwienie podjęcia pracy w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych,
- ☐ ☐ edukacja i aktywizacja kobiet mająca na celu ułatwienie im dostępu do rynku pracy,
- ☐ ☐ wspieranie rynku pracy i promocja zatrudnienia młodzieży.

Długotrwała lub ciężka choroba

3.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:

 Długotrwała choroba, definiowana również jako choroba przewlekła to jedna z bardzo częstych przyczyn trudnej sytuacji życiowej osoby i rodziny. Dysfunkcja ta dotyczy bezpośrednio przede wszystkim osób starszych, choć zdarzają się przypadki chorób u ludzi w średnim wieku czy młodych. Długotrwała choroba to „*dolegliwość bądź stan patologiczny, który utrzymuje się przez dłuższy czas i który będzie trwał nadal.*” Do głównych cech choroby przewlekłej należą: „*długotrwałość, łagodniejszy niż w stanie ostrym przebieg, pogorszenie sprawności pacjenta, nieodwracalność zmian patologicznych i niepomyślne rokowania, a także następstwa psychospołeczne; osoby chorujące przewlekłe wymagają długotrwałej opieki lekarskiej, pielęgniarstwa i/ lub rehabilitacji.*”

Przyjmuje się, że długotrwała choroba musi trwać co najmniej 6 miesięcy. Zaświadczenie o istnieniu długotrwałej lub ciężkiej choroby wydaje lekarz.

3.2. Podstawowe założenia:

Nie ma okresu w życiu człowieka, w którym nie byłby narażony na utratę zdrowia.

Powody utraty zdrowia są różne. Czasem choroby są skutkiem niedbałości o własne zdrowie, czasami efektem sytuacji i warunków życia w rodzinie, często jednak pojawiają się w okresie starości. Zauważyć trzeba, że starość nie jest chorobą, choć zdrowie w tym okresie życia człowieka bywa coraz słabsze.

W wieku powyżej 85 lat, od 80% do 90% ludzi wymaga pomocy i opieki bardzo często codziennej – w zaspokajaniu potrzeb podstawowych.

Procesu starzenia się społeczeństwa nie można zahamować, ale można rozpocząć edukację oraz wypełnić życie satysfakcjonującą aktywnością społeczną.

Aktywność jest czynnikiem najskuteczniej hamującym starcze zniedołężnienie i zapewnia samodzielność.

Pomoc i opiekę powinna świadczyć rodzina. Choć czasami choroba dezorganizuje życie rodziny i wtedy potrzebne jest jej wsparcie socjalne i psychologiczne.

Jednak kiedy rodziny nie ma lub kiedy rodzina nie może, a czasem nie chce, opiekować się chorą osobą – niezbędne jest organizowanie opieki przez pomoc społeczną.

Najlepszą, najefektywniejszą i stosunkowo tanią formą wsparcia jest organizowanie usług opiekuńczych w domu chorego.

Kiedy osoba chora wymaga całodobowej opieki organizowana jest pomoc instytucjonalna – w domu pomocy, w tym również w rodzinnym domu pomocy. Z uwagi na ubożenie społeczeństwa dużym problemem dla chorych osób oraz ich rodzin są trudności z realizacją recept, na które nie starcza pieniędzy.

3.3. Rozmiary problemu długotrwałej lub ciężkiej choroby i analiza danych

Z wypowiedzanych publicznie opinii wynika, że stan zdrowia polskiego społeczeństwa jest niezadowolający i znacznie gorszy niż w innych krajach Unii Europejskiej. Głównie w związku z ciągłym brakiem funduszy – dostęp do specjalistycznej pomocy medycznej jest coraz trudniejszy. Z udostępnionych materiałów, na podstawie których budowana była Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Lipce Reymontowskie, trudno powiedzieć jaki jest stan zdrowia mieszkańców tej gminy.

Z danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wynika, że 15 rodzin (14,02 % ogółu rodzin objętych pomocą społeczną), które są klientami tego Ośrodka, dotkniętych jest dysfunkcją długotrwałej lub ciężkiej choroby.

W rodzinach tych żyje 39 osób (10,34% wszystkich osób w rodzinach, które są objęte pomocą społeczną).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich na dzień 31.12.2013 roku nie organizował usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób starszych i chorych. Ośrodek złożył 4 wnioski o umieszczenie podopiecznych w Domu Pomocy Społecznej.

Wnioski te zostały rozpatrzone pozytywnie. Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej dla 4 osób w 2013 roku wyniósł 69.735 zł.

3.4. Konkluzje:

Konieczne jest przeprowadzenie badań dotyczących stanu zdrowia mieszkańców Gminy Lipce Reymontowskie. Ważne jest również zebranie i opracowanie danych dotyczących chorób, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy.

Starzenie się społeczeństwa ma tendencje wzrostowe – dlatego działania gminy powinny być nakierowane na działalność klubu seniora oraz zapewnienie usług opiekuńczych dla osób przewlekle chorych w miejscu zamieszkania.

Poszerzenie form pomocy miałooby na celu utrzymanie osoby starszej lub chorej w jej dotychczasowym środowisku.

Konieczne jest:

- ☐ świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom, które ze względu na wiek lub chorobę wymagają pomocy – zawodowe opiekunki, pomoc sąsiedzka,
- ☐ działalność klubu seniora,
- ☐ pełniejsze zabezpieczenie potrzeb usługowych ,
- ☐ kierowanie osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby do domów pomocy społecznej.

4. Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

4.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, jako dysfunkcja, może być podstawą do udzielenia rodzinie pomocy. W teorii pracy socjalnej brak jest definicji tego problemu. Jednak z praktyki pracy socjalnej wynika, że do tej kategorii możemy zaliczyć rodziny które:

- nie potrafią zaspokoić podstawowych potrzeb dzieci,
- nie potrafią skutecznie oddziaływać wychowawczo na swoje dzieci,
- nie posiadają podstawowych umiejętności życiowych, takich jak:
 - a) przygotowanie posiłku,
 - b) utrzymanie w czystości mieszkania,
 - c) dbanie o czystość swojej odzieży i ciała,
- nie potrafią gospodarować posiadanymi zasobami i środkami,
- ze względu na wiek, wykształcenie i sytuację rodzinną – nie potrafią załatwić swoich spraw.

4.2. Podstawowe założenia:

„Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.”

Zadaniem pomocy społecznej jest „podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.”

Bezradność może być wynikiem splotu wielu problemów takich jak:

- niewłaściwe przekazywanie tradycji kulturowych i rodzinnych,
- ubożenie rodzin,
- czy też bezrobocie.

W ustawie o pomocy społecznej wskazano, że: *„Rodzinie, która ma trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, w szczególności w formach:*

- poradnictwa rodzinnego,*
- terapii rodzinnej,*
- pracy socjalnej.*

Pomoc ta prowadzona jest przez specjalistów, również w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego”.

Zapisy te są realizacją postanowień Konstytucji RP, która nakłada na władze publiczne obowiązek szczególnej troski o rodzinę i dziecko.

Udzielając pomocy należy uwzględnić przede wszystkim podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawa dziecka do:

- 1) *wychowania w rodzinie, a w przypadku wychowywania dziecka poza rodziną do zapewnienia mu w miarę możliwości zgodnie z jego potrzebami opieki i wychowania w rodzinnych formach opieki zastępczej;*
- 2) *zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego;*
- 3) *utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną;*
- 4) *powrotu do rodziny naturalnej;*
- 5) *traktowania w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej;*
- 6) *ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka;*
- 7) *praktyk religijnych zgodnych z wolą rodziców i potrzebami dziecka;*
- 8) *kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i indywidualności oraz zabawy i wypoczynku;*
- 9) *pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia w przypadku wychowania poza rodziną naturalną,*

10) dostępu do informacji;

11) wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą;

12) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem.”

4.3. Rozmiary problemu bezradności rodzin:

Na podstawie danych trudno opracować diagnozę problemu bezradności rodzin w Gminie Lipce Reymontowskie w zakresie spraw opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. Wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego dotyczyła 13 rodzin (co stanowi 12,15 % wszystkich rodzin – klientów tego Ośrodka).

W rodzinach tych żyje 47 osób (ponad 12,47% wszystkich osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej).

Gmina Lipce Reymontowskie bardzo aktywnie uczestniczy w akcji dożywiania dzieci w ramach „Programu państwa w zakresie dożywiania”. Akcje te prezentują poniższe tabela.

Tabela Nr 4. Liczba dzieci korzystających z posiłku w szkołach i przedszkolach

Lp.	Szkoła, przedszkole	Ilość uczniów i przedszkolaków ogółem	Ilość uczniów korzystających z posiłku ogółem	W tym w ramach programu: „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”
1.	Szkoła Podstawowa w Lipcach Reymontowskich	150	40	17
2.	Szkoła Podstawowa w Drzewcach	28	14	1
3.	Szkoła Podstawowa w Mszadli	27	20	13
4.	Publiczne Gimnazjum w Lipcach Reymontowskich	118	18	10
5.	Przedszkole w Lipcach Reymontowskich	72	72	6
6.	Przedszkole w Drzewcach	24	24	1
7.	Przedszkole w Mszadli	26	26	4
8.	Szkoła Podstawowa w Zagórze	44	44	4
9.	Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Skierniewicach	120	60	4

Z analizy danych zawartych w tabeli wynika, że z tej formy pomocy korzysta aż 11,17% wszystkich uczących się dzieci.

Tabela Nr 5. Pomoc w formie posiłku w 2013 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Dzieci do lat 7	Uczniowie do czasu ukończenia szkoły ponadgimnazjalnej
Liczba osób korzystających z posiłku	68	13	55
w tym w formie:			
-całodziennego wyżywienia	15	9	6
-pełnego obiadu	4	2	2
-jednego gorącego pos.	49	2	47
Liczba rodzin	27	x	x
Liczba osób w rodzinach	133	x	x
Liczba posiłków	9.031	1.280	7.751
Koszt posiłków	34.095,-	4.651,-	29.444,-
Koszt jednego posiłku	3,78	3,63	3,80

Źródło: dane będące w posiadaniu GOPS

4.4. Konkluzje:

Problem bezradności rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego w Gminie Lipce Reymontowskie nie jest w pełni zdiagnozowany.

Konieczne jest uzyskanie informacji na temat problemu bezradności rodzin ze wszystkich szkół.

Konieczne jest:

- ☐ dogłębne zdiagnozowanie sytuacji rodzinnej,
- ☐ wsparcie finansowe dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- ☐ ułatwienie dostępu tych rodzin do specjalistów – pedagogów, psychologów, terapeutów, prawników...,
- ☐ współpraca różnych instytucji w łagodzeniu negatywnych skutków nie wywiązywania się rodzin z obowiązków opiekuńczo-wychowawczych,
- ☐ realizacja programów skierowanych do dzieci w wieku 7 – 12 lat, zaniedbanych wychowawczo,
- ☐ umożliwienie korzystania dzieciom ze świetlic szkolnych lub świetlicy środowiskowej działających w godzinach popołudniowych,
- ☐ organizowanie różnorodnych zajęć pozalekcyjnych,
- ☐ pomoc psychologiczna udzielana ofiarom przemocy oraz nieletnim z rodzin dysfunkcyjnych,
- ☐ dalsze uczestnictwo w akcji „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”,

5. Niepełnosprawność

5.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:

Wśród wielu definicji niepełnosprawności warto zwrócić uwagę na dwie. Pierwsza z tych definicji obowiązuje w państwach członkowskich Unii Europejskiej i uwzględnia trzy wymiary niepełnosprawności:

- 1) Fizyczny, psychiczny lub anatomiczny uszczerbek na zdrowiu.
- 2) Zakłócenie zdolności normalnego życia.
- 3) Wpływ czynników socjokulturowych, powodujących wykluczenie społeczne.

Druga z definicji określa, że niepełnosprawność *„oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji.”*

Dla określenia osoby niepełnosprawnej przyjęto definicję opracowaną przez Zespół przy Pełnomocniku ds. Osób Niepełnosprawnych: *„Niepełnosprawna jest osoba, której stan zdrowia fizycznego lub/ i psychicznego powoduje trwałe lub długotrwałe utrudnienie, ograniczenie lub uniemożliwienie udziału w stosunkach społecznych i wypełnianie ról według przyjętych kryteriów i obowiązujących norm.”*

Dla celów spisu powszechnego ludności w 2002 roku przyjęto, iż osobą niepełnosprawną jest taka osoba, która posiada odpowiednie orzeczenie (...) lub osoba, która takiego orzeczenia nie posiada, lecz odczuwa ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku (zabawa, nauka, praca, samoobsługa).

Wobec takiej definicji, zbiorowość osób niepełnosprawnych podzielono na dwie grupy:

- osoby niepełnosprawne prawnie, które posiadały aktualne i odpowiednie orzeczenie o niepełnosprawności,
- osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, które takiego orzeczenia nie posiadały, ale odczuwały lub miały całkowicie, lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych.

5.2. Podstawowe założenia:

System opieki nad osobą niepełnosprawną powinien:

- rozpoznać przyczyny niepełnosprawności,
- zdiagnozować wszystkie potrzeby,
- wprowadzić długofalową i wielopłaszczyznową terapię zmniejszającą zaistniałą dysfunkcję.

Podejmując działania na rzecz osób niepełnosprawnych trzeba pamiętać, że:

- Osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego, niezależnego i aktywnego życia.
- Działania podejmowane na rzecz osób niepełnosprawnych muszą uwzględniać prawo tych osób do dokonywania samodzielnych wyborów życiowych.
- Działania muszą być prowadzone z poszanowaniem godności osobowej i suwerenności osób niepełnosprawnych.
- Osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania pomocy i niezbędnych środków dla wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw.
- Sens życia człowieka niepełnosprawnego nie różni się co do istoty w stosunku do życia człowieka sprawnego.
- Niepełnosprawność nie stanowi wyróżnika sensu życia.
- Sens życia zależy od trudu włożonego w spełnienie siebie jako człowieka.

Na rzecz środowisk osób niepełnosprawnych podejmuje się w Polsce wiele działań. Obserwuje się też w ostatnich latach znaczną poprawę statusu osób niepełnosprawnych. Mimo to, osoby niepełnosprawne w dalszym ciągu są grupą społeczną, która jest zagrożona wykluczeniem społecznym.

5.3. Rozmiary problemu niepełnosprawności i analiza danych:

Osoby niepełnosprawne to osoby wobec których orzeczona została niepełnosprawność przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności, komisję przy ZUS lub KRUS oraz inne osoby z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi, umysłowymi, które powodują trwałe lub okresowe ograniczenia bądź uniemożliwiają pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

Szacuje się, że na świecie żyje ponad 500 milionów osób niepełnosprawnych. W Europie (stan na 2013 rok) osoby niepełnosprawne stanowią 10% społeczeństwa. Według danych spisu powszechnego, w 2002 roku liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wynosiła 5456,7tys. - 14,3% ogółu ludności kraju. Z danych tych wynika, że co 7 mieszkańców Polski był osobą niepełnosprawną. Według prognoz GUS, w roku 2010 liczba osób niepełnosprawnych w Polsce wzrośnie do 6 mln.

Wśród rodzin, które będąc w trudnej sytuacji życiowej są klientami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich 23 rodziny (21,50% wszystkich rodzin – klientów Ośrodka) to rodziny z dysfunkcją niepełnosprawności. W rodzinach tych żyją 53 osoby (14,06 % ogółu osób – członków rodzin, które są klientami pomocy społecznej).

Komisja d/s Orzekania o Niepełnosprawności w 2013 roku orzekała o niepełnosprawności w stosunku do 55 mieszkańców gminy. Stopień niepełnosprawności orzeczono u takiej samej liczby osób.

Dane w tym zakresie prezentuje Tabela

Tabela Nr 6. Niepełnosprawni wg stopnia niepełnosprawności

Niepełnosprawni ogółem	Stopień znaczny	Stopień umiarkowany	Stopień lekki
55	5	15	35

Źródło: dane uzyskane z Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Z analizy Tabeli wynika, że najwięcej osób niepełnosprawnych w 2013 roku otrzymało lekki stopień niepełnosprawności. Z danych PEFRON wynika, że pomoc w dofinansowaniu do turnusów rehabilitacyjnych uzyskało w 2013 roku 2 dzieci.

5.4. Konkluzje:

Konieczne wydaje się zebranie wszystkich informacji na temat środowiska osób niepełnosprawnych – z rozeznaniem rodzajów niepełnosprawności; określeniem płci, wieku i wykształcenia osób niepełnosprawnych; oraz określeniem sytuacji tych osób na rynku pracy. Potrzebne jest też wykonanie badań umożliwiających rozpoznanie problemów na jakie napotykają osoby niepełnosprawne w Gminie Lipce Reymontowskie. Należałoby też zbadać stopień integracji niepełnosprawnych mieszkańców Gminy Lipce Reymontowskie ze społecznością lokalną.

Ponadto należałoby:

- ☐ stworzyć punkt informacji i pomocy rodzinom niepełnosprawnym,
- ☐ znieść bariery architektoniczne, urbanistyczne, komunikacyjne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej,
- ☐ doskonalić system edukacji i przygotowania do pracy osób niepełnosprawnych,
- ☐ wspierać osoby niepełnosprawne na wolnym rynku.

6. Potrzeba ochrony macierzyństwa

6.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:

Pomoc świadczona z tytułu ochrony macierzyństwa przez ośrodki pomocy społecznej w 2013 roku wiąże się głównie z wypłatą świadczeń pieniężnych.

Są to świadczenia wypłacane zarówno w oparciu o ustawę o pomocy społecznej, jak i ustawę o świadczeniach rodzinnych a także ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

6.2. Podstawowe założenia:

Ochrona macierzyństwa poza pomocą finansową dla matek ma zapewnić możliwość przyjscia na świat każdemu poczętemu dziecku. Matkom w pierwszych latach po porodzie przysługuje szczególna ochrona i pomoc, umożliwiającą sprawowanie opieki nad dzieckiem i zapewnieniu mu prawidłowego rozwoju.

Zakłada się, że osobom nieprzystosowanym do macierzyństwa pomaga się przysposobić do roli matki (o ile to tylko możliwe), aby dziecko mogło wychowywać się w rodzinie naturalnej. Adopcja, a w szczególności opieka zastępcza, są stosowane w ostateczności, gdy nie ma możliwości zapewnienia dziecku opieki i prawidłowego rozwoju w rodzinie biologicznej.

6.3. Rozmiary problemu w Gminie Lipce Reymontowskie i analiza danych:

Obecnie można jedynie ocenić, w jakim zakresie występuje w Gminie Lipce Reymontowskie potrzeba ochrony macierzyństwa na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich. Wśród 4,67 % rodzin (5 rodzin), które są klientami pomocy społecznej występuje potrzeba ochrony macierzyństwa. W rodzinach tych funkcjonuje 16 osoby (4,24 % wszystkich osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej).

6.4. Konkluzje:

Problem ochrony macierzyństwa w Gminie Lipce Reymontowski wymaga pilnego opracowania w formie diagnozy społecznej. Z danych posiadanych przez GOPS w Lipcach Reymontowskich wynika, że potrzeba ochrony macierzyństwa jest ważnym problemem społecznym – dotyczy ponad 4% rodzin, które korzystają z pomocy społecznej i ponad 4% osób w rodzinach.

7. Uzależnienia: alkoholizm, narkomania oraz przemoc w rodzinie

7.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:

Dla określenia wszystkich szkód i problemów związanych z obecnością alkoholu w życiu człowieka, rodziny i społeczności używa się terminu „problemy alkoholowe”. Pojęcie to obejmuje szkody spowodowane nadużywaniem alkoholu i występujące u tych, którzy piją, lub szkody spowodowane przez osoby pijące u członków ich rodzin.

Przy czym nadużywanie alkoholu to termin odnoszący się do tych osób, które mają epizodyczne problemy z używaniem tej substancji. Zaś osoby uzależnione od alkoholu charakteryzują się zespołem objawów klinicznych, na podstawie których można rozpoznać obecność chronicznej, postępującej choroby o wysokim stopniu ryzyka przedwczesnej śmierci.

„Alkoholicy są to osoby pijące nadmiernie, u których zależność od alkoholu jest taka, że wykazują oni bądź wyraźne zaburzenia psychiczne, bądź też objawy zakłócające ich zdrowie fizyczne i psychiczne; alkoholizm zakłóca ich stosunki z osobami drugimi i ich zachowanie się społeczne i ekonomiczne”

Skutkiem problemów alkoholowych w rodzinie jest przemoc domowa, która jest bolesnym zjawiskiem występującym w naszym społeczeństwie, wyodrębnioną przez ustawę o pomocy społecznej kategorią problemów.

W ostatnich latach do pomocy społecznej w Polsce weszło pojęcie interwencji kryzysowej, ściśle związane również ze zjawiskiem przemocy.

Interwencja kryzysowa oznacza świadczenie specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, prawnych, hostelowych, które są dostępne całą dobę – osobom, rodzinom i społecznościom, będącym ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej, w celu zapobieżenia powstawaniu lub pogłębianiu się dysfunkcji tych osób, rodzin lub społeczności.

Interwencja kryzysowa jest związana również z udzielaniem pomocy psychologicznej i socjalnej ofiarom katastrof i innych zdarzeń losowych, dlatego nie można traktować jej jako wyłącznej formy wsparcia dla ofiar przemocy. W dziedzinie pomocy społecznej o zjawisku przemocy mówi się w ograniczonym zakresie, nie obejmuje ono całego zakresu przestępczości związanego z przemocą i i rejestrowanego przez organa ścigania. Obszarem interesującym pomoc społeczną jest przemoc domowa wobec członków rodziny.

Do przemocy domowej zaliczane są następujące zachowania:

- ☐ ☐ przemoc fizyczna w formie bicia i maltretowania,
 - ☐ ☐ przemoc słowna, polegająca na poniżaniu, wyzywaniu, krzyku,
 - ☐ ☐ przemoc seksualna w formie molestowania i wykorzystywania seksualnego jak i zmuszania do czynów lubieżnych oraz podejmowanie zachowań seksualnych w obecności dzieci,
 - ☐ ☒ przemoc psychiczna, polegająca na zastraszaniu, demoralizacji lub dopuszczaniu, aby członkowie rodziny byli świadkami wyżej opisanych zachowań agresywnych.
- Do tej formy przemocy zalicza się nie okazywanie uczuć i bliskości wobec dzieci przez rodziców.
- ☐ ☐ zaniechanie dzieci i osób wymagających opieki i wsparcia, pozostawianie ich bez zaspokojenia podstawowych potrzeb ludzkich.

7.2. Podstawowe założenia:

Nadużywanie alkoholu i pijaństwo to jeden z największych problemów społecznych w Polsce. Jest on tym poważniejszy, że sporo osób nadużywających alkoholu nie leczy się, a wielu z nich nawet nie zdaje sobie sprawy ze swojej choroby alkoholowej. Paradoks ten wynika z ogólnej tendencji do zaprzeczania, jaka występuje wśród osób nadmiernie pijących. Nadużywanie alkoholu prowadzi nie tylko do poważnych problemów zdrowotnych samego pijącego, ale jego konsekwencją jest również pojawienie się zachowań powodujących szkodliwe następstwa natury emocjonalnej i finansowej na poziomie rodziny i społeczeństwa. Rodzina z problemem alkoholowym, w której chociaż jedna osoba pije w sposób przynoszący szkodę pozostałym członkom rodziny, jest rodziną dysfunkcyjną.

Dysfunkcjonalność ta polega z jednej strony na tym, że rodzina nie wypełnia zadań wobec swoich członków, a z drugiej strony oznacza patologiczne przystosowanie się poszczególnych osób do nienormalnej i niekorzystnej sytuacji. Jasnym jest więc twierdzenie, że osoby mieszkające razem z alkohikiem zapadają na chorobę zwaną współuzależnieniem.

Rozwiązywanie problemów alkoholowych to zadanie dla gminy. Jednak z uwagi na społeczne skutki tego problemu, na każdym poziomie działań podejmowanych na rzecz rodzin, kwestia uzależnienia od alkoholu i nadmiernego picia musi być zauważana i brana pod uwagę w wyborze form i metod pomocy rodzinom potrzebującym.

Jednym ze skutków alkoholizmu i nadmiernego picia jest przemoc. Rozszerzanie się zjawiska przemocy w głównej mierze spowodowane jest milczeniem bezpośrednich i pośrednich świadków zdarzeń oraz osób rozpoznających następstwa przemocy, do których zalicza się również osoby publiczne, takie jak lekarze, nauczyciele, policjanci i pracownicy socjalni. Kolejnym założeniem dotyczącym rozwiązywania problemu przemocy jest konieczność podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych.

W celu zapobiegania powstawaniu lub pogłębianiu się dysfunkcji osób, rodzin lub społeczności, w tym również dotkniętych przemocą, coraz częściej jest podejmowana interwencja kryzysowa, która jest zadaniem powiatowym. Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodzin. Najwyższy wskaźnik korelacji ze zjawiskiem przemocy, około 80%, ma jednak alkoholizm i nadużywanie alkoholu.

Przemoc występuje również w rodzinach nie objętych świadczeniami pomocy społecznej, stąd przypadki te nie są rejestrowane przez ośrodki pomocy społecznej i często nie są w ogóle rozpoznane. Zjawisko przemocy w rodzinie przenosi się z pokolenia na pokolenie, co potwierdzają liczne badania naukowe, dlatego tak ważnym staje się ochrona dzieci przed zjawiskiem przemocy domowej. Dzieci szczególnie wrażliwe są na doświadczenie przemocy i choć cierpią najwięcej, uczestniczą w zмовie milczenia i niełatwo ujawniają fakty stosowania w domu rodzinnym nawet bardzo brutalnych aktów przemocy.

Prawie wszystkie ofiary przemocy mają duże poczucie winy i odpowiedzialności za innych, dlatego chronią sprawcę przemocy i często odwołują wcześniej ujawnione opisy zdarzeń, co utrudnia ściganie sprawców przemocy, którzy często sami wcześniej byli jej ofiarami i wymagają terapii, gdyż samo karanie nie powstrzymuje ich od agresywnych zachowań.

7.3. Rozmiary problemu uzależnień i analiza danych:

Liczebność populacji osób uzależnionych od alkoholu w Polsce jest trudna do ustalenia. Z danych opracowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, można określić, że w Polsce:

- □ 2-3% dorosłych mieszkańców naszego kraju to osoby zdiagnozowane jako uzależnione, z czego tylko około 15% zdaje sobie sprawę ze swojej choroby i ma motywację do leczenia,
- □ 12-15% dorosłej populacji to osoby nadużywające alkoholu,
- □ 7-15% dorosłej populacji to członkowie rodzin - osoby współuzależnione,
- □ około 15% uczniów w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadpodstawowym upija się,
- □ około 25% kobiet w Polsce jest ofiarami przemocy,
- □ na każde 100 tysięcy dzieci – 250 do 300 jest maltretowanych.

Alkoholizm jest problemem, który bardzo często związany jest z bezrobociem – szczególnie długotrwałym. Alkoholizm jest problemem całej rodziny, oddziałuje na wszystkie aspekty jej życia. Jest przyczyną trudności finansowych. Bardzo często prowadzi do izolacji społecznej całej rodziny, która pozostaje sama w zamkniętym kręgu upokorzeń, wstydu i bezsilności.

Alkoholizmowi bardzo często towarzyszy zjawisko przemocy w rodzinie. Przemoc niszczy wiele aspektów życia rodzinnego. Osoby doświadczające jej w rodzinie przez długi czas potrzebują pomocy psychologicznej, prawnej, medycznej, socjalnej.

Rozmiary problemów alkoholowych w Gminie Lipce Reymontowskie nie są w pełni zdiagnozowane. W 2013 roku problemy alkoholowe dotyczyły około 6% ogółu ludności Gminy Lipce Reymontowskie.

Alkoholizm i nadmierne picie jest dysfunkcją, która dotyczy 31 rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Lipce Reymontowskie (29% ogółu rodzin – klientów GOPS).

W rodzinach tych funkcjonują 94 osoby (24,9% ogółu osób w rodzinach klientów pomocy społecznej). Warto zauważyć, że pracownicy socjalni najczęściej uznają problem alkoholowy w rodzinie na podstawie diagnozy medycznej o chorobie alkoholowej.

Tak więc istnieje prawdopodobieństwo, że przypadki nadmiernego picia klientów pomocy społecznej nie są zdiagnozowane.

Z danych udostępnionych przez Punkt Konsultacyjny w Lipcach Reymontowskich wynika, że w 2013 roku z pomocy Punktu skorzystało 18 osób uzależnionych od alkoholu.

Tabela Nr 7. Osoby będące klientami Punktu Konsultacyjnego w 2013 roku

Liczba pacjentów Punktu Konsultacyjnego	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Liczba rozmów z nimi przeprowadzona
18	8	8	2	59

Źródło: dane uzyskane z Punktu Konsultacyjnego

Tabela Nr 8. Powody wizyt w Punkcie Konsultacyjnym

Pacjenci ogółem	Uzależnieni	Współ- uzależnieni	Ofiary przemocy	Problemy wych. z dziećmi	Problemy relacyjne z bliskimi	Zaburzenia psychiczne/ emocjonalne	Sprawiający problemy wychowawcze
Kobiety	1	1	1	1	1	3	x
Mężczyźni	5	x	x	x	2	1	x
Dzieci	x	x	x	x	x	1	1

Źródło: dane uzyskane z Punktu Konsultacyjnego

Z analizy Tabel widać, że nie wszystkie osoby uzależnione od alkoholu oraz rodziny tych osób objęte są pomocą Punktu Konsultacyjnego. Jest to niewielka grupa osób nawet z tych, które z powodu alkoholizmu korzystają ze świadczeń pomocy społecznej.

7.4. Konkluzje:

Rozmiary problemów alkoholowych w Gminie Lipce Reymontowskie nie są w pełni zdiagnozowane.

Konieczne jest zdobycie danych z Policji (liczba interwencji spowodowanych nadmiernym spożyciem alkoholu), Izby Wytrzeźwień, Komisji Alkoholowej oraz innych instytucji i organizacji mogących mieć informacje o nadużywaniu alkoholu przez mieszkańców Gminy Lipce Reymontowskie.

Zasadne wydaje się przeprowadzenie badań w środowisku dziecięco - młodzieżowym, których celem byłoby określenie wielkości zjawiska spożywania alkoholu przez dzieci i młodzież.

Pilnych działań wymaga rozpoznanie problemu przemocy domowej w Gminie Lipce Reymontowskie.

Rozwiązywanie problemu alkoholowego i nadmiernego picia wymagać będzie zintegrowanych działań różnych instytucji i organizacji działających w Gminie Lipce Reymontowskie.

Wskazane jest:

☐ ☐ współpraca różnych służb socjalnych i instytucji.

W dniu 24 października 2011 roku Wójt Gminy Zarządzeniem Nr 42/2011 powołał Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie zajmujący się pomocą rodzinom zagrożonym uzależnieniem i przemocą.

W skład takiego zespołu wchodzi: pracownik socjalny, funkcjonariusz policji, pedagogzy, Kurator sądowy, członek Gminnej Komisji d/s Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, służby zdrowia i Parafialnego Zespołu Charytatywnego „Caritas”.

☐ ☐ upowszechnianie wśród społeczności lokalnej zdrowego trybu życia,

☐ ☐ wspieranie rozwoju dzieci z rodzin, w których występuje problem alkoholizmu,

☐ ☐ stworzenie możliwości korzystania z pomocy terapeutycznej osób uzależnionych.

8. Zdarzenia losowe

8.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:

W ustawie o pomocy społecznej nie zdefiniowano pojęcia „zdarzenie losowe”. Wydaje się jednak, że zarówno klęska żywiołowa czy ekologiczna jak i sytuacja powodująca kryzys może być definiowana również jako zdarzenie losowe.

8.2. Podstawowe założenia

Zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa są podstawą do przyznania takich form pomocy, które w danej sytuacji dadzą najlepszy efekt, np. schronienie, pomoc psychologiczna, zasiłek na określony cel.

Stan klęski żywiołowej wprowadzany jest na podstawie ustawy z dnia 18 kwietnia 2002 roku o stanie klęski żywiołowej.

Może on być również wprowadzony dla zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych lub awarii technicznych.

8.3. Rozmiary problemu i analiza danych

W 2013 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich objął pomocą finansową 1 rodzinę, w których zamieszkiwały 4 osoby, których dotyczyło zdarzenie losowe – wichura w wyniku, której została uszkodzona część dachu na budynku mieszkalnym.

9. Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego

9.1. Zdefiniowanie podstawowych pojęć:

W ustawie o pomocy społecznej nie wyjaśnia się o jakie przystosowanie chodzi.

Ustawodawca uznał jednak osoby zwolnione z zakładu karnego za grupę wymagającą szczególnego wsparcia przez pracę socjalną.

Wydaje się, że można mówić przede wszystkim o „przystosowaniu społecznym”.

Funkcjonuje opinia, że wiele osób, opuszczających zakłady karne, to osoby nieprzystosowane społecznie. Wśród wielu definicji nieprzystosowania społecznego warto zwrócić uwagę na tę, która mówi, że jest to „*zaburzenie w zachowaniu, występujące w stopniu silnym i głębokim, które utrudnia lub uniemożliwia osobnikowi normalne współżycie z innymi ludźmi.*”

Przystosowanie społeczne (adaptacja społeczna) to „*proces dostosowywania się jednostek lub grup do warunków konkretnej rzeczywistości społecznej; odbywa się na drodze socjalizacji, w czasie której jednostki i grupy nabywają niezbędnej kompetencji kulturowej, umożliwiającej im sprawne funkcjonowanie w nowych sytuacjach społecznych*”.

Przy czym socjalizacja to „*proces uspołecznienia, który polega na przekształcaniu przez instytucje społeczne indywiduum ludzkiego (ludzka istota biologiczna) w jednostkę obdarzoną osobowością społeczną.*”.

9.2. Podstawowe założenia

Podstawą prawną włączania się instytucji pomocy społecznej w organizowanie działań na rzecz osób opuszczających zakłady karne i areszty śledcze jest porozumienie zawarte 13 czerwca 2000 roku pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej a Centralnym Zarządem Służby Więziennej. W porozumieniu tym określono zasady współpracy ośrodków pomocy społecznej oraz administracji zakładów karnych w zakresie organizacji pomocy osobom zwalnianym z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzinom osób pozbawionych wolności. Współpraca ta ma na celu przeciwdziałanie pogłębianiu się zjawiska izolacji tych osób oraz ich przygotowania do społecznej readaptacji.

Wspólne działania pomocy społecznej oraz administracji zakładów karnych zmierzają do:

- ☐ utrzymywania więzi pomiędzy osobami przebywającymi w zakładach karnych (osadzonymi) a ich rodzinami,
- ☐ wywiązywania się osadzonych zatrudnionych z obowiązku alimentacyjnego,
- ☐ udzielania pomocy w kierowaniu do środowiskowych ośrodków wsparcia osadzonych, którzy odbywali karę pozbawienia wolności w systemie terapeutycznym,
- ☐ udzielania pomocy w kierowaniu na leczenie odwykowe osadzonych, uzależnionych od alkoholu, środków odurzających lub psychotropowych,
- ☐ rozwiązywanie problemów życiowych, w tym zwłaszcza poprawy trudnej sytuacji materialnej osadzonych oraz ich rodzin.

W porozumieniu zostały określone szczegółowe zadania podejmowane przez ośrodki pomocy społecznej i administrację zakładów karnych.

9.3. Rozmiary problemu i analiza danych:

Wśród klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich w 2013 roku nie było osób dotkniętych omawianą dysfunkcją.

9.4 Konkluzje:

Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego nie są problemem społecznym w Gminie Lipce Reymontowskie.

C .WNIOSKI WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY I ANALIZY PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- Ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich w 2013 roku skorzystało 107 rodzin. Rodziny te objęte były nie tylko pomocą materialną - 80 rodzin, ale również świadczeniami niepieniężnymi (pomocą rzeczową) - 27 rodzin i pracą socjalną – 10 rodzin w oparciu o kontrakt socjalny.

- Z analizy problemów społecznych wynika, że dysfunkcją, która występuje w największej liczbie rodzin jest – **bezrobocie i alkoholizm**.

Problemy te dotyczą aż 62 rodzin – 57,94% wszystkich rodzin korzystających z pomocy w Gminie Lipce Reymontowskie. W rodzinach tych żyje 199 osób (52,79 % osób w rodzinach korzystających z pomocy GOPS) .

Większość bezrobotnych to kobiety, które stanowią 52,83 % ogółu bezrobotnych.

Zebrane i zaprezentowane dane dotyczące bezrobocia jako dysfunkcji w rodzinach, które są klientami pomocy społecznej są niepokojące.

Wydaje się konieczne podjęcie szybkich działań związanych z łagodzeniem skutków bezrobocia.

Jednym z takich działań jest udział 35 osób bezrobotnych z terenu naszej Gminy od 2010 roku w szkoleniach współfinansowanych przez Unię Europejską.

Osoby te zdobyły nowe uprawnienia w zawodach:

- operator wózków widłowych,
- opiekun osób starszych i niepełnosprawnych,
- magazynier,
- sprzedawca z obsługą kas fiskalnych + wagi elektroniczne + minimum sanitarne,
- kucharz.

Biorąc pod uwagę problem alkoholizmu należy dodać, że ujęto tylko te dane, które dotyczą osób chorych na chorobę alkoholową – zdiagnozowaną medycznie.

Z doświadczenia pracowników socjalnych wynika, że wśród klientów pomocy społecznej jest grupa osób nadmiernie pijących, a nie zdiagnozowanych jako alkoholicy. Tak więc problem nadmiernego picia w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Gminie Lipce Reymontowskie nie jest w pełni rozpoznany.

- według rozeznania pomocy społecznej w Gminie Lipce Reymontowskie nie występuje problem narkomani.

- Skutkiem istnienia problemu alkoholowego w rodzinach jest bardzo często **przemoc domowa**. Dane na ten temat dotyczące Gminy Lipce Reymontowskie, pozyskane głównie z działań Punktu Konsultacyjnego dla ofiar przemocy w rodzinie i Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie są niewielkie. Problem alkoholizmu, jak również kwestia przemocy domowej powinna być dokładnie rozpoznane.
- Niezwykle ważnym problemem społecznym w Gminie Lipce Reymontowskie jest **niepełnosprawność**. Wśród 107 rodzin korzystających z pomocy społecznej są 23 rodziny z dysfunkcją niepełnosprawności (21,50 %). W rodzinach tych żyją 53 osoby, tj. 14,06 % ogółu osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.
- Z analizy problemów społecznych wynika, że dysfunkcją, która występuje w w największej liczbie rodzin po niepełnosprawności jest – **ubóstwo**. Problem ten dotyczy 18 rodzin – 16,82% wszystkich rodzin korzystających z pomocy w Gminie Lipce Reymontowskie. W rodzinach ubogich żyje 50 osób, tj. 13,26 % korzystających z pomocy GOPS . Jak wynika z badań prowadzonych w Polsce nad ubóstwem, jego przyczynami są przede wszystkim: bezrobocie, niskie dochody i nieumiejętne gospodarowanie funduszami. W ostatnich latach zdecydowanie najważniejszą przyczyną ubóstwa w Polsce jest bezrobocie. Z doświadczeń ośrodków pomocy społecznej wynika, że kiedy rozwiązana zostaje kwestia bezrobocia w rodzinie, po pewnym czasie rodzina ta wychodzi z ubóstwa.
- Kolejnym bardzo ważnym problemem społecznym w Gminie Lipce Reymontowskie jest **długotrwała choroba**. Dotyczy ona 15 rodzin, tj. 14,02 % rodzin, które korzystają ze wsparcia GOPS. Należałoby dokonać diagnozy problemu długotrwałej choroby, aby dowiedzieć się czy osoby chore mają wystarczającą opiekę ze strony rodziny. Trzeba dowiedzieć się również ile z tych osób wymaga usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych w domu, ile mogłoby korzystać ze środowiskowych form wsparcia (np. domu dziennego pobytu), a ile wymaga pomocy instytucjonalnej (umieszczenia w domu pomocy społecznej).
- Wśród rodzin, korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gminie Lipce Reymontowskie są rodziny wymagające specjalnej troski. Są to rodziny **bezradne w sprawach opiekuńczo-wychowawczych**.

Problem bezradności występuje w 13 rodzinach, tj. w 12,15 % rodzin korzystających z pomocy społecznej. W rodzinach tych żyje 47 osób. Z doświadczeń pracy socjalnej wynika, że rodziny niepełne i wielodzietne, które są klientami pomocy społecznej są często niewydolne wychowawczo, bezradne i ubogie.

Dlatego też szczególną troską trzeba otoczyć właśnie te rodziny, udzielając im wsparcia materialnego i w postaci pracy socjalnej.

- W ostatnim roku kalendarzowym nie wystąpiły w Gminie Lipce Reymontowskie rodziny z osobami mającymi **trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego**.

Dysfunkcja ta praktycznie nie występuje, nie wymaga więc szerokich działań pomocy społecznej.

Analizując problemy społeczne w Gminie Lipce Reymontowskie można wnioskować, że wśród rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest wiele rodzin wieloprotblemowych, to znaczy takich, w których występuje więcej niż jedna dysfunkcja (107 rodzin – klientów pomocy społecznej a 143 przypadki dysfunkcji).

D. ZASOBY GMINY LIPCE REYMONTOWSKIE , MOGĄCE BYĆ WYKORZYSTYWANE DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Współczesny system pomocy społecznej zakłada wielopoziomowe i wszechstronne wsparcie osoby/ rodziny w przewyciężaniu trudności życiowych. Konieczne jest zaangażowanie licznych instytucji i organizacji zarówno publicznych jak i pozarządowych, a także prywatnych.

Pierwszoplanowym zadaniem powinno więc być budowanie zintegrowanego systemu współpracy instytucjonalnej.

Do zasobów własnych Gminy, które mogą zostać włączone do współpracy zaliczyć można:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich;
- Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
- Placówki oświaty: 3 szkoły podstawowe oraz 1 gimnazjum;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „MEDICUS”.

Ośrodek współpracuje także z:

- Policją, Prokuraturą, Sądem – przy sporządzaniu wniosków ustalanie kuratora nad rodzinami z patologii społecznej, ustalanie alimentów na rzecz małoletnich dzieci, ustalaniem rozdzielnosci majątkowej,
- Parafialnym Zespołem Charytatywnym Caritas w organizowaniu wypoczynku letniego i zimowego a także wydawaniu produktów żywnościowych,
- sołtysami i radnymi poszczególnych miejscowości,
- miejscowymi zakładami pracy,
- Domami Pomocy Społecznej.

Ponadto, mieszkańcy Gminy Lipce Reymontowskie, znajdujący się w trudnej sytuacji życiowej mogą korzystać z instytucji, placówek i organizacji działających na terenie powiatu skierniewickiego:

- Powiatowym Urzędem Pracy,
- Urzędem Skarbowym,
- Zakładem Ubezpieczeń Społecznych,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

W ramach dodatkowych programów rządowych Gmina w Lipcach Reymontowskich realizowała:

- Rządowy program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”.
- Rządowy program „Wyprawka szkolna dla pierwszoklasisty”.
- Rządowy program nieodpłatnego przekazania żywności dla najuboższej ludności

E. DEFICYTY W GMINIE LIPCE REYMONTOWSKIE, UTRUDNIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

- mała ilość miejsc pracy na terenie gminy,
- brak ośrodków wsparcia (dziennego pobytu) dla osób starszych i niepełnosprawnych,
- brak całodobowej placówki dla osób starszych – samotnych i chorych,
- niedoskonały przepływ informacji i niedostateczna integracja między podmiotami świadczącymi pomoc,
- za mała ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację działań pomocowych i profilaktycznych,
- brak grup działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

IV. CELE GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

CEL GŁÓWNY:

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Lipce Reymontowskie zagrożonych marginalizacją i będących klientami pomocy społecznej.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

1. Zmniejszenie niekorzystnych skutków bezrobocia dla osób i rodzin dotkniętych tą dysfunkcją.
2. Zbudowanie systemu oparcia społecznego dla osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych.
3. Wzmocnienie rodziny stanowiącej najważniejszą grupę oparcia społecznego dla osoby (osób) w trudnej sytuacji życiowej.
4. Podjęcie działań mających na celu pomoc ofiarom przemocy.
5. Objęcie szczególną opieką i pomocą dzieci, które żyją w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej z powodu ubóstwa, bezrobocia, bezradności i rodzinach niewydolnych wychowawczo.

V. DZIAŁANIA PODEJMOWANE DLA REALIZACJI CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH STRATEGII

1. Zmniejszenie niekorzystnych skutków bezrobocia dla osób i rodzin dotkniętych tą dysfunkcją

W działaniach podejmowanych dla realizacji tego celu strategicznego główny nacisk należy położyć na:

- ☐ ☐ organizowanie różnych form wsparcia dla osób i rodzin, znajdujących się w kryzysie z powodu bezrobocia,
- ☐ ☐ współpracę Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy na płaszczyznach: przeciwdziałania, wczesnej interwencji i łagodzenia skutków bezrobocia,
- ☐ ☐ stosowanie takich form pracy z bezrobotnymi klientami pomocy społecznej, aby mieli szansę stać się aktywnymi na rynku pracy,
- ☐ ☐ kształtowanie umiejętności skutecznego ulokowania się na rynku pracy osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem,
- ☐ ☐ pozyskiwanie funduszy ze środków Unii Europejskiej na wspieranie aktywizacji osób bezrobotnych.

2. Zbudowanie systemu oparcia społecznego dla osób długotrwale chorych i niepełnosprawnych

Dla realizacji tego celu konieczne jest podjęcie takich działań jak:

- ☐ ☐ organizowanie środowiskowych form wsparcia dla osób starszych, takich jak: klub seniora, dom dziennego pobytu,
- ☐ ☐ współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej ze służbą zdrowia w zakresie organizowania domowej oraz instytucjonalnej opieki długoterminowej nad osobami przewlekle chorymi,
- ☐ ☐ udzielanie wsparcia rodzinom, w których przebywają osoby starsze, przewlekle chore i niepełnosprawne,
- ☐ ☐ stworzenie ofert szkoleniowych dla osób niepełnosprawnych,
- ☐ ☐ organizacja spotkań integracyjnych przy współpracy jednostek samorządowych i organizacji pozarządowych,
- ☐ ☐ pozyskiwanie funduszy ze środków Unii Europejskiej na wspieranie aktywizacji osób niepełnosprawnych.

3. Wzmocnienie rodziny stanowiącej najważniejszą grupę oparcia społecznego dla osoby (osób) w trudnej sytuacji życiowej

Cel ten realizowany będzie głównie poprzez:

- ☐ ☐ stosowanie skutecznych form pracy socjalnej z rodzinami dysfunkcyjnymi (w tym stosowanie systemowego podejścia do pracy z rodziną),
- ☐ ☐ opracowanie programu pomocy dziecku i rodzinie,

4. Podjęcie działań mających na celu pomoc ofiarom przemocy

Cel ten realizowany będzie głównie poprzez:

- ☐ ☐ pomoc psychologiczną, pedagogiczną i prawną ofiarom przemocy,
- ☐ ☐ stworzenie stałej, aktualizowanej bazy informacji o jednostkach oferujących pomoc ofiarom przemocy,
- ☐ ☐ objęcie rodzin doświadczających przemocy pomocą w ramach działań Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

5. Objęcie szczególną opieką i pomocą dzieci, które żyją w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej z powodu ubóstwa, bezrobocia, bezradności oraz w rodzinach niewydolnych wychowawczo

Dla realizacji tego celu konieczne jest:

- ☐ ☐ organizowanie różnych form wsparcia środowiskowego dla dzieci i młodzieży (takich jak: świetlica socjoterapeutyczna, kluby młodzieżowe),
- ☐ ☐ pogłębienie współpracy między Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej a szkołami w zakresie rozwiązywania problemów w środowisku dziecięco – młodzieżowym.

VI. MONITOROWANIE I OCENA STRATEGII

Niniejsza Strategia wytycza ogólne cele i kierunki działań rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Lipce Reymontowskie.

Jednym z warunków realizacji tych celów jest ich finansowanie.

Przewiduje się następujące źródła finansowania Strategii:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy finansowane z jej dochodów;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje);
- możliwe do pozyskania środki funduszy krajowych (Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych);
- środki pomocowe pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich jest głównym, ale nie jedynym realizatorem wytyczonych zadań.

Powinien pełnić funkcje koordynujące współdziałanie wielu podmiotów polityki społecznej funkcjonujących na terenie Gminy.

W miesiącu marcu każdego roku, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipcach Reymontowskich dokonywać będzie aktualizacji diagnozy problemów społecznych w całej gminie .

Aktualizowana co roku diagnoza problemów społecznych posłuży do opracowania nowych programów i projektów, dotyczących rozwiązywania tych problemów.

W pozyskiwaniu i opracowywaniu danych, dotyczących problemów społecznych, GOPS współpracować będzie przede wszystkim z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy w Skierniewicach, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz innymi instytucjami i organizacjami funkcjonującymi na terenie Gminy Lipce Reymontowskie, które posiadają informacje – przydatne do aktualizacji diagnozy problemów społecznych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przedstawiać będzie co roku do oceny i akceptacji zaktualizowaną diagnozę problemów społecznych, oraz opracowane na jej podstawie programy i projekty Radzie Gminy.

VII. BIBLIOGRAFIA

Publikacje:

- J. Auleytner, K. Głębińska, *Polityka społeczna pomiędzy opiekuńczością a pomocniczością*, Warszawa 2000r.
- A. Juros, W. Otrębski, *Integracja osób z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej*, Wydawnictwo FSCEDS, Lublin 1997r.
- red. S. Golinowska, *Polska bieda. Kryteria, ocena i przeciwdziałanie*, Warszawa 1996r.
- E. Leś, *Pomoc społeczna. Od klientyzmu do partycypacji*, Warszawa 2002/2003r.
- H. Machel, *Wprowadzenie do pedagogiki penitencjarnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1994r.
- J. Mellibruda, *Ludzie z problemem alkoholowym*, PARPA, Warszawa 2002r.
- O. Majer-Zahorowski, *Narkomani*, Centrum Rozwoju Służb Społecznych, Warszawa 1996r.
- K. Olechnicki, P. Załęcki, *Słownik socjologiczny*, Wydawnictwo „Graffiti BC”, Toruń 1997r.
- red. K. Rożek-Lesiak, *Rodzina w wielkim mieście, jej problemy i sposoby ich rozwiązywania*, Zabrze 1998r.
- red. W. Toczyński, *Natura i kwestia ubóstwa*, Gdańsk 1991r.
- A. Tymowski, *Minimum socjalne*, Warszawa 1973r.
- *Encyklopedia PWN*, Warszawa 1997r.

Czasopisma:

- E. Czarnota, *Zagrożenie uzależnieniem*, (w:), „Problemy rodziny”, z 2003r.
- J. Hebda-Czaplicka, *Ubóstwo materialne polskich rodzin*, (w:), „Praca socjalna”, Nr 1 z 2000r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lipce Reymontowskie

- E. Trafiałek, *Bezrobocie jako zjawisko towarzyszące gospodarce wolnorynkowej* w „Praca socjalna”, Nr 2 z 2000r.
- *Ustawa o pomocy społecznej z komentarzem* w „Praca socjalna”, Nr 4 z 2004r.
- „Agro Wiadomości”
- „Dziennik Polski” z 31 marca 2005r.

Akty prawne:

- ☐ ☐ Ustawa o pomocy społecznej z 12.03.2004r.
- ☐ ☐ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20.04.2004r.
- ☐ ☐ Porozumienie z dnia 13 czerwca 2000 roku pomiędzy MPiPS a CZSW w sprawie zasad współpracy w zakresie organizacji pomocy społecznej na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności.

Opracowała:

Renata Badełek

PRZEWODNICZĄCA
RADY GMINY

mgr Danuta Łaska